

education in a particular educational space. The emphasis is placed on the need to manage and subordinate others as, above all, a social phenomenon and social necessity. The emphasis shifts to the relationship of domination and subordination in higher educational institution, in educational practice (although political and psychological, educational aspects of management begin entirely with the psychological need to be). The peculiarities of management and subordination in the epoch of globalization and informatization are understood: tasks, forms, levels and the principles of the educational process, the so-called "crisis in education", the danger of dehumanization.

There are intense debates about the relationship between power and violence. Attempts to establish a climate of tolerance are dramatically met with the strengthening of fundamentalist tendencies. At the same time, in the context of globalization, in connection with the formation of the information society and the improvement of techniques for manipulating consciousness, the means and manifestations of domination are becoming more sophisticated and diverse.

Keywords: management, power, education, educational institution, psychology, phenomenon, psychosomatics.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-151.2021.05>

УДК 378.091.3:656.61-057.212

**Дмитренко Т. В., Кучера А. М.,
Макаренко Л. Л., Стрельник О. О.**

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ФІЛОЛОГА: ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ

Вивчення живих природних мов, постійний обмін думками між людьми забезпечує можливість врахування різноманітних пізнавальних позицій, є передумовою ефективної соціальної поведінки. У статті розглянуто соціокультурні детермінанти формування особистості філологів у системі, а саме лінгвістичний аспект. Розглянуто становлення основних напрямків європейського соціокультурного освітнього простору та внесок європейських і української мовознавчих шкіл у становлення мовної особистості.

Зокрема, основу теорії та практики Женевської лінгвістичної школи складають співвідношення ідеального й соціального в явищах мови та мовлення; учені Празької лінгвістичної школи підкреслювали роль мови як системи, що обслуговувала спілкування, стверджуючи, що між розвитком мови і суспільства є безпосередній зв'язок. Українська мовознавча школа продовжувала лінгвосоціокультурну традицію європейських шкіл щодо становлення мовної особистості (О. Потебня, М. Драгоманов, І. Франко).

Встановлено, що на кінець XIX століття у провідних західноєвропейських країнах виявилась невідповідність традиційної педагогіки і нових суспільно-економічних та соціокультурних умов, отже педагогічна теорія і практика у провідних країнах Заходу зазнає кардинальних змін. Усі лінгвістичні школи початку XX століття сформувались у критичії класичних підходів до вивчення мови та розуміння соціокультурного детермінанта формування мовної особистості. З огляду на соціокультурну освіту працювали: школа "Слова та речі" Рудольфа Мерингера і Гуго Шухардта, школа естетизму Карла Фосслера, школа неолінгвістики Джуліо Бертоні та інші.

Соціокультурний характер мови, згідно з науковими джерелами у галузі мовознавства,

представлено таким чином: мова – душа нації; відображення національного характеру; засіб збереження досвіду народу; відображення світобачення народу; різні мови передають різне світобачення народів; мова впливає на націю посередництвом літератури; вона залежить від нації через індивід.

Ключові слова: мова, мовлення, лінгвістична школа, соціокультурні детермінанти, філологи.

Професійна підготовка філологів у системі неперервної освіти детермінована органічною єдністю професійної (лінгвістичної) та загальної (педагогічної) культури, що виражає високий ступінь професіоналізму. Проектна компетентність не може формуватися цілком за допомогою окремих навчальних предметів у педагогічному закладі освіти, вона повинна систематично інтегруватися в цілісний освітній процес.

Аналіз наукових джерел у галузі мовознавства надав можливість представити соціокультурний характер мови таким чином: мова – душа нації; відображення національного характеру; засіб збереження досвіду народу; відображення світобачення народу; різні мови передають різне світобачення народів; мова впливає на націю посередництвом літератури; вона залежить від нації через індивід.

Метою статті є аналіз соціокультурних детермінант формування особистості філолога, а саме з огляду на лінгвістичний його аспект; розгляд становлення основних напрямків європейського соціокультурного освітнього простору та внеску європейських і української мовознавчих шкіл у становлення мовної особистості.

Науковці другої половини XIX ст. сформулювали новий погляд у дослідженні мови – натуралізм. Вони обґрунтовують ідею про мову як природний організм, який живе за тими самими законами, що й всі організми в природі. Натуралістичну теорію мови відображено у працях А. Шлейхера та Ф. де Соссюра [2, с. 35].

Основу теорії та практики Женевської лінгвістичної школи складають співвідношення ідеального й соціального в явищах мови та мовлення. Новаторство Ф. Де Соссюра полягало у розкритті семіологічного характеру соціального у мові. Науковець висунув вимогу вивчення мови як інших суспільних явищ. Дослідники мови розглядали взаємодію індивіда та суспільства і дійшли висновку, що суспільство є не просто сумою індивідів, а високорозвиненою соціокультурною системою. Соссюр подає розгорнуту соціокультурну характеристику мови і мовлення. Мова є соціальним елементом мовленнєвої діяльності, а мовлення – індивідуальним актом волі, розуміння. Мовну діяльність він розкриває у широкому аспекті соціокультурної діяльності. Мовна діяльність є предметом культури мовного колективу. Вчений розглядав ознаки мови як соціокультурну детермінанту формування особистості у зв'язку з національними явищами, коли мова і нація взаємодіють [3, с. 20; 9, с. 14].

Учені Празької лінгвістичної школи підкреслювали роль мови як системи, що обслуговувала спілкування, стверджуючи, що між розвитком мови і суспільства є безпосередній зв'язок. Виокремлено дві головні функції

мовленнєвої діяльності: соціальну як зв'язок з іншими індивідами та експресивну як вираження емоцій індивіда. Одним із показників характеристики мови при формуванні мовної особистості визнано інтелектуальність лінгвістичного явища. Інтелектуальна мовленнєва діяльність мала соціальне призначення, пов'язуючись з іншими видами людської діяльності. Якщо афективна мовленнєва діяльність викликає у слухача певні емоції, вона теж стає соціально зорієнтованою на формування мовної особистості. Для її аналізу потрібно враховувати ступінь соціального, соціокультурного, професійного, територіального і родинного зв'язків мовців, їхню належність до різних мовних колективів. Зв'язок мовленнєвої діяльності з мовцями зумовлював увагу до міжмовних зв'язків, мови соціальних прошарків, функціонування мов в іншомовному середовищі.

Учені Празької лінгвістичної школи займалися дослідженнями літературної мови, вивчаючи зовнішні чинники становлення літературних мов – політичні, соціальні, соціокультурні, економічні та релігійні умови, які надавали можливість зрозуміти, чому літературна мова виникла з певного діалекту, чому вона утворилася й утвердилася в період конкретної епохи. Суспільний статус літературної мови полягає в ролі, яку вона виконує, відображаючи культурне життя та цивілізацію. Інтелектуалізація мови викликана потребою виражати складні мисленнєві операції, тому літературна мова володіє не лише висловами для абстрактних понять, але й особливими синтаксичними формами.

Розуміння суспільної природи літературної мови привернуло увагу науковців Празької лінгвістичної школи до функцій літературної мови як соціокультурного детермінанта формування мовної особистості: комунікативної, практично спеціальної, теоретично спеціальної, естетичної, а також до форм існування мови у суспільстві, зокрема розмовної, ділової, наукової, поетичної. Теоретичні ідеї практично втілилися у розробці питань культури мови. Оскільки форми існування мови в суспільстві різні, то писемна форма літературної мови впливає на розмовні форми. Важливу роль цій ознаці літературної мови відводили у школі, завданням якої мала бути не мовна теорія, а мовна практика, що враховувала кодифіковані мовні норми для формування мовної особистості.

Українська мовознавча школа продовжувала лінгвосоціокультурну традицію європейських шкіл щодо становлення мовної особистості. О. Потебня окреслив нові для свого часу перспективні проблеми, які сьогодні розглядають різні напрями науки, зокрема психолінгвістика, лінгвокультурологія, етнолінгвістика, соціолінгвістика, а також психологія, педагогіка, методика. У його наукових працях розглянуто такі категорії, як "народ", "народність", взаємовплив народів, взаємодії мови і суспільства, співвідношення народності та ідеї національності, обґрунтування їхнього зв'язку, вчення про мову як діяльність, про творчий характер мови, про складну єдність у мові суб'єктивного й об'єктивного, індивідуального й національного як соціокультурних детермінантів формування мовної

особистості.

Теми мови й освіти, мови і суспільства як соціокультурні механізми формування мовної ідентичності постійно були в центрі наукових пошуків у працях М. Драгоманова. Підґрунтям його наукових поглядів у працях, на противагу О.Потебні, при розкритті суспільної природи мови як соціокультурного детермінанта формування мовної особистості слугував культурно-історичний контекст. М. Драгоманов заклав підвалини української соціолінгвістики, розкрив питання про соціальний прогрес мови. Суспільну природу мови окреслювала взаємодія понять та зміст окремих категорій: мовна політика і мовна ситуація; мова і політичні партії; мова і національність; нація, мова і церква; мова і школа; формування української літературної мови; мовлення міст і сіл, а також ілюстративний мовний матеріал. Він розкрив вияви мовної політики в Європі: германізацію, румунізацію, італіянізацію, полонізацію, мадяризацію, обрусіння, офранцуження. Взаємодія понять мова і національність, мова і нація, які мали психолінгвістичне обґрунтування у працях О.Потебні, прозвучали в соціально-культурному контексті про мову як соціокультурного детермінанта формування мовної особистості. Він розкривав проблеми мови і школи як механізмів формування мовної ідентичності, школи та освіти в історії та з урахуванням мови навчання, запропонував актуальну програму реформи освіти з метою розвитку функції української мови як засобу навчання та формування українськомовної особистості [9, с. 53].

І. Франко описує взаємодію мови і соціуму як соціокультурних механізмів формування мовної ідентичності за допомогою понять, категорій та відношень між ними, які визначають сьогодні предметну галузь соціолінгвістики і педагогіки: мовна політика і мовна ситуація, мова і політика, двомовність, мова і нація, мова і верстви населення, мова і церква, мова й освіта, мова і література, формування літературної мови, вікова диференціація мови тощо. Мовна ситуація диференційована дослідником щодо Галичини та лівобережної України в історії та в сучасному для І. Франка зрізі. Учений вивчав питання мовної політики та мовної ситуації у сербів, хорватів, чехів, словаків, аналізуючи функції слов'янських літературних мов, їхнє входження в літературу, державне управління, культурно-освітні установи з метою формування мовної особистості на українському ґрунті. Взаємодію цих понять розкривали статті, присвячені мовному, літературному та суспільно-культурному розвитку українців. Він розглядав мову як засіб відображення національного характеру народу. Культурно-історичний контекст зв'язку мови та нації у творах І. Франка на сьогодні є джерелом інформації про різні етапи формування цієї взаємодії [12, с. 114].

Встановлено, що на кінець XIX століття у провідних західноєвропейських країнах виявилась невідповідність традиційної педагогіки і нових суспільно-економічних та соціокультурних умов. На рубежі XIX – XX столітті педагогічна теорія і практика у провідних країнах Заходу зазнає кардинальних змін. У цей час відбувається процес становлення державних систем загальної освіти,

стрімко збільшується кількість шкіл, які стають державними і безкоштовними (насамперед початкові). У низці країн запроваджується обов'язкове навчання. Виховна проблематика стає першочерговою і відмежовується як самостійний комплекс питань. Методи навчання набули нового трактування: раніше вони розглядались як засоби передачі знань чи сукупність форм і прийомів викладання, тоді як нові дидактичні концепції пояснювали їх як шлях учня до знань через роботу власної інтуїції та думки; на зміну пасивним пропонувались активні методи навчання.

Характерним було становлення основних напрямків європейського соціокультурного освітнього простору. Усі лінгвістичні школи початку ХХ століття сформувались у критиці класичних підходів до вивчення мови та розуміння соціокультурного детермінанта формування мовної особистості. У дослідженні проаналізовано низку шкіл, які працювали з огляду на соціокультурну освіту: школу "Слова та речі" Рудольфа Мерингера і Гуго Шухардта, школу естетизму Карла Фосслера, школу неолінгвістики Джуліо Бертоні та інші.

Школа "Слова та мови" основною проблемою становить питання співвідношення слів, мовних одиниць і предметів, які ці слова позначають, з метою вдосконалення процесу формування мовної особистості. Вперше встановлено, що школа мала мовознавчий напрям у формуванні мовної особистості, який сформулював принципи вивчення лексики у її зв'язку з культурою та історією народу. Школа визначила завдання: замість абстрактної "історії звуків" молодограматиків вивчати історію слів, застосовуючи не тільки лінгвістичний аналіз, а й історію названої словом речі, зосереджувати увагу на семантиці слів, на розвитку та зміні їхніх значень. Послідовником нового напрямку безпосередньо сам напрямок оцінювався як культурно-історичний процес формування мовної особистості; мовознавство оголошувалося частиною науки про людську культуру; історія мовознавства вважалася нерозривно пов'язаною з історією культури в аспекті зв'язку слів з речами, які є частиною людської культури. Вчені намагалися визначити закономірності розвитку семантичної системи мови, для цього необхідно було створити історію слів та речей. Річ розуміли як предмети, дії, стани; істоти та неістоти реального і нереального світу. Між річчю і словом є уявлення, однак між історією речей та історією слів існує повний паралелізм. Запропоновані школою методи були одним із закономірних шляхів вивчення соціокультурного детермінанта формування мовної особистості. Але очевидними недоліками цієї школи було те, що наука про мову фактично розчинилася у матеріальній культурі суспільства, змішалася з іншими дисциплінами [1, с. 18].

Школа естетичного ідеалізму – мовознавчий напрям, представники якого послуговувалися позиціями естетичної філософії мови і розглядали мову як творчу діяльність індивіда, як основу соціокультурного детермінанта формування мовної особистості в європейському соціокультурному освітньому просторі початку ХХ ст. Встановлено, що головне досягнення

школи – акцентування естетичного начала в мові, обґрунтування статусу мовознавства як естетичної дисципліни, надання особливого статусу стилістиці в межах наук про мову, поєднання різних філософських, культурологічних та лінгвістичних ідей з метою формування мовної особистості. У культурно-історичному аспекті мова має подвійну функцію – як вираз вона бере участь в естетичних досягненнях, а як інструмент – у всіх інших духовних досягненнях народу. Фосслер підкреслює важливість рідної мови для формування мовної особистості, збереження своєрідності мовного колективу. Він розглядає національну мову як “суто емоційний вираз етнічної своєрідності”, що має естетичну значущість і поступається практичним потребам держави.

Проблеми, визначені й розглянуті Соссюром у “Курсі загальної лінгвістики”, – мова й мовлення, системність мови, її знаковий характер, синхронія й діяхронія та внутрішня лінгвістика, є основою діяльності започаткованої ним школи “мови і мовлення”. Дослідник орієнтується на загальне поняття мовленнєвої діяльності при формуванні мовної особистості, складниками якої є мова й мовлення. Мовленнєва діяльність – це властивість, притаманна людині. Мова й мовлення – це лише частини більш загального феномену, яким є мовленнєва діяльність у структурі соціокультурних детермінант формування особистості. Мова й мовлення тісно пов’язані між собою і передбачають одне: мова необхідна, щоб мовлення було зрозумілим й виконувало всі свої функції; мовлення, зі свого боку, необхідне для того, щоб встановилася мова. Історично факт мовлення завжди передує мові.

Однак, мова й мовлення різняться між собою низкою ознак. Перша відмінність між ними полягає в тому, що мова соціальна, а мовлення індивідуальне. Мова – соціальний елемент мовленнєвої діяльності мовної особистості, зовнішній відносно індивіда. Мова – це сукупність асоціацій, наявних у мозку й скріплених колективною домовленістю. На відміну від мови мовлення завжди індивідуальне, воно є індивідуальним актом волевияву й розуміння. Мова потенційно існує в мозку індивіда у вигляді граматичної системи й словникового запасу. Реалізація цих потенційних можливостей відбувається в мовленні, у використанні засобів мови з метою комунікації.

Мова та мовлення мають системний характер. Мова як система формування мовної особистості характеризується двома особливостями: всі складники системи перебувають у рівновазі; система є замкненою. Система мови формується на підставі встановлення тотожностей і розбіжностей між її елементами. Соссюр наголошує на статичності як найважливішій ознаці мовної системи, але не розглядає її як цілком нерухомий стан. Мова представляє собою сукупність взаємопов’язаних елементів, де кожний компонент системи пов’язаний з іншими компонентами як у просторі (синтагматичні відношення), так і в свідомості мовця (асоціативні відношення).

Формування і становлення психологізму в мовознавстві тривало з

середини й до кінця XIX століття. У межах психологічного напрямку чітко сформувалися дві течії: соціальний (етнічний) психологізм та індивідуальний. Представники першої – висували вимогу розглядати мову як специфічний прояв психології народу при формуванні мовної особистості. В центрі уваги перебуває психологія соціуму – народу, колективу, нації. Для представників другої – характерне розуміння мови як особливого механізму діяльності індивідуальної психіки, як механізму уявлень у свідомості індивіда. У центрі уваги індивідуального психологізму – людина та її психіка. Штейнталь спрямовує вивчення мовної особистості на середовище, в якому виховується індивід, а індивідуальну психологію доповнює колективною психологією.

Використана література:

1. Будагов Р. А. Г. Шухардт как лингвист. *Русский язык в школе*, 1940. № 3. С. 18-25.
2. Десницкая А. В. О лингвистической теории Августа Шлейхера. *Вопросы языкознания*, 1971.
3. Зубкова Л. Г. Язык в зеркале знаковых теорий: к определению детерминанты лингвистической концепции Ф. де Соссюра. *Вести. Рос. ун-та дружбы народов. Сер.: лингвистика*. Вип. 2. Москва, 1995.
4. Кононенко П. Національна педагогіка в реформуванні освіти. *Освіта і управління*. Т. 1. № 3, 1997. С. 71-76.
5. Махінов В. М. Соціокультурний напрям підготовки майбутніх учителів у контексті нової філософії освіти. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Вип. 24, 2009. С. 161-166.
6. Махінов В. М. Становлення мовної особистості в історії розвитку європейського соціокультурного освітнього простору / за ред. М. Б. Євтуха. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. 428 с.
7. Нарумов Б. П. Социальная концепция языка Ф. де Соссюра: (на материале пер. "Заметок по общей лингвистике"). Изв. Сер. лит. и яз. Москва, 2002. Т. 51.
8. Панько Т. Мова і нація в естетичній концепції І. Франка. Львів: Світ, 1992.
9. Потебня О. О. Естетика і поетика слова: наук. збірник. Київ, 1981. 434с.
10. Ф. де Соссюр. Курс загальної лінгвістики. Київ: Основи, 1998. 324 с.
11. Фосслер К. Грамматика и история языка. К вопросу об отношении между "правильным" и "истинным" в языковедении. Логос, Вып. 1. Москва, 2003.
12. Шевченко Л. Концепція розвитку української літературної мови у дослідженнях І. Франка. *Літературознавчі студії*. Київ: Видав. поліграф. центр "Київський університет", 2002. С. 390.
13. Шлейхер А. Отрывки из работ. В кн.: Звегинцев В. А. История языкознания 19 и 20 веков в очерках и извлечениях, ч. 1. Москва, 1964.

References:

- [1] Budagov R. A. G. Shuhardt kak lingvist. *Russkij yazyk v shkole*, 1940. № 3. S. 18-25.
- [2] Desnickaya A. V. O lingvisticheskoy teorii Avgusta Shlejhera. *Voprosy yazykoznanija*, 1971.
- [3] Zubkova L. G. Yazyk v zerkale znakovyh teorij: k opredeleniyu determinanty lingvisticheskoy koncepcii F. de Sossyura. *Vesti. Ros. un-ta druzhby narodov. Ser.: lingvistika*. Vip. 2. Moskva, 1995.
- [4] Kononenko P. Natsionalna pedahohika v reformuvanni osvity. *Osvita i upravlinnia*. T. 1. № 3, 1997. S. 71-76.
- [5] Makhinov V. M. Sotsiokulturnyi napriam pidhotovky maibutnix uchyteliv u konteksti novoi filosofii osvity. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seria 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy*. Vyp. 24, 2009. S. 161-166.
- [6] Makhinov V. M. Stanovlennia movnoi osobystosti v istorii rozvytku yevropeiskoho sotsiokulturnoho osvitnoho prostoru / za red. M. B. Yevtukha. Kyiv : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2012. 428 s.
- [7] Narumov B. P. Socialnaya koncepciya yazyka F. de Sossyura : (na materiale per. "Zametok po

- obshej lingvistike"). Izv. Ser. lit. i yaz. Moskva, 2002. T. 51.
- [8] Panko T. Mova i natsiia v estetychnii kontseptsii I. Franka. Lviv : Svit, 1992.
- [9] Potebnia O. O. Estetyka i poetyka slova : nauk. zbirnyk. Kyiv, 1981. 434 s.
- [10] F. de Sossur. Kurs zahalnoi linhvistyky. Kyiv : Osnovy, 1998. 324 s.
- [11] Fossler K. Grammatika i istoriya yazyka. K voprosu ob otnoshenii mezhdru "pravilnym" i "istinnym" v yazykovedenii. Logos, Vyp. 1. Moskva, 2003.
- [12] Shevchenko L. Kontseptsiiia rozvytku ukrainskoi literaturnoi movy u doslidzhenniakh I. Franka. Literaturoznavchi studii. Kyiv : Vydav. polihraf. tsentr "Kyivskiy universytet", 2002. S. 390.
- [13] Shlejher A. Otryvki iz rabot. V kn.: Zvegincev V. A. Istoriya yazykoznavniya 19 i 20 vekov v ocherkah i izvlecheniyah, ch. 1. Moskva, 1964.

ДМИТРЕНКО Т. В., КУЧЕРА А. М., МАКАРЕНКО Л. Л., СТРЕЛЬНИК О. О.
Социокультурные детерминанты формирования личности филолога: лингвистический аспект.

Изучение живых естественных языков, постоянный обмен мыслями между людьми обеспечивает возможность учета разнообразных познавательных позиций, является предпосылкой эффективного социального поведения. В статье рассмотрены социокультурные детерминанты формирования личности филологов в системе, а именно лингвистический аспект. Рассмотрено становление основных направлений европейского социокультурного образовательного пространства и взнос европейских и украинской языковедческих школ в становление языковой личности.

В частности, основу теории и практики Женевской лингвистической школы составляют соотношения идеального и социального в явлениях языка и вещания; ученые Пражской лингвистической школы подчеркивали роль языка как системы, которая обслуживала общение, утверждая, что между развитием языка и общества есть непосредственная связь. Украинская языковедческая школа продолжала лингвосоциокультурную традицию европейских школ относительно становления языковой личности (О. Потебня, М. Драгоманов, И. Франко).

Установлено, что на конец XIX века в ведущих западноевропейских странах оказалось несоответствие традиционной педагогики и новых общественно-экономических и социокультурных условий, следовательно педагогическая теория и практика в ведущих странах Запада испытывает кардинальные изменения. Все лингвистические школы начала XX века сформировались в критике классических подходов к изучению языка и понимания социокультурного детерминанта формирования языковой личности. Учитывая социокультурное образование работали: школа "Слова и вещи" Рудольфа Мерингера и Гуго Шухардта, школа эстетики Карла Фосслера, школа неолингвистики Джулио Бертони и другая.

Социокультурный характер языка, согласно научным источникам в отрасли языкознания, представлен таким образом: язык – душа нации; отображение национального характера; средство сохранения опыта народа; отображение миропонимания народа; разные языки передают разное миропонимание народов; язык влияет на нацию посредничестве литературы; она зависит от нации через индивид.

Ключевые слова: язык, вещание, лингвистическая школа, социокультурные детерминанты, филологи.

DMYTRENKO T., KUCHERA A., MAKARENKO L., STRELNIK O. Sociocultural determinants forming of personality of philologist: linguistic aspect.

Study of living natural languages, permanent exchange between people provides possibility of account of various cognitive positions ideas, is pre-condition of effective social behavior. In the article sociocultural determinants of forming of personality of philologists is considered in the system, namely linguistic aspect. Becoming of basic directions of European sociocultural educational space and payment is considered European and Ukrainian linguistic schools in becoming of language personality.

In particular, basis of theory and practice of Genevan Linguistic School is made by correlations of ideal and social in the phenomena language and broadcasting; the scientists of Prague Linguistic School underlined the role of language as a system which served intercourse, asserting that between development of language and society there is direct connection. Ukrainian linguistic school continued лингвосоціокультурну tradition of European schools in relation to becoming of language personality (O. Potebnia, M. Drahomanov, I. Franko).

It is set that on the end of XIX of century disparity of traditional pedagogics and new social-economic and sociocultural terms appeared in the leading West-European countries, consequently a pedagogical theory and practice in the leading countries of the West test cardinal changes. All linguistic schools of the beginning of XX of century were formed in criticism of the classic going near the study of language and understanding of sociocultural determinant of forming of language personality. Taking into account sociocultural education worked: school of "Word and thing" of Rudolf Meringer and Huho Shukhardta, school of estheticism Carl Fosslera, school of neolinguistics of Dzhulio Bertoni and other.

Sociocultural character of language, according to scientific sources in industry of linguistics, is presented thus: a language is the soul of nation; reflection of national character; mean of maintenance of experience of people; reflection of attitude of people; different languages pass different attitude of people; a language influences on nation mediation of literature; she depends on nation through individual.

Keywords: language, broadcasting, linguistic school, sociocultural determinants, philologists.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-151.2021.06>

УДК 378.091.3:373.5.011.3-051]:62/68

Довгополик К. А., Маркусь І. С.

ДОСВІД ОПРАЦЮВАННЯ НАЯВНИХ ПЛАТФОРМ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ SMART-КОМПЛЕКСІВ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Ефективність впровадження SMART-комплексів суттєво залежить від використовуваного програмного забезпечення, за допомогою якого він функціонує. Функції та характеристики SMART-комплексу мають слугувати забезпеченню максимально можливої ефективності під час взаємодії здобувача вищої освіти та викладача в межах освітнього процесу закладу вищої освіти. Складне у використанні програмне забезпечення не тільки погіршує сприйняття здобувачами навчального матеріалу, а й формує у них негативне ставлення до застосування інформаційних технологій в освітній діяльності. Важливим є оптимальний добір платформи для створення SMART-комплексів при підготовці майбутніх учителів трудового навчання та технологій.

У статті проаналізовано роботи відомих науковців за проблематикою опрацювання наявних платформ для реалізації SMART-комплексів під час підготовки майбутніх учителів трудового навчання. Виявлено класифікацію та вимоги, які висуваються до платформ для реалізації SMART-комплексів. Визначено принцип побудови SMART-комплексу за модульним підходом на освітній платформі. Розглянуті основні функціональні можливості популярних систем управління навчання, на основі чого побудовано порівняльну таблицю сучасних зарубіжних та вітчизняних платформ для створення SMART-комплексів.